

Frásögn af fundi Bjarna Benediktssonar og Mr. Butrick 1., 7., 8. og 11. nóvember.

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Utanríkisráðherra – Utanríkismál – Sendiherra Bandaríkjanna - Mr
Butrick – NATO – Keflavíkurlflugvöllur - 1948

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Stjórnmalamaðurinn
Askja 2-10, Örk 4

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Mánudaginn 1. nóvember 1948 kom sendiherra Bandaríkjanna, Mr. Butrick, á skrifstofu mína samkv. beiðni sinni. Erindi hans var að tilkynna mér, að hann hefði fengið skeyti frá Washington um að yfirvöld þar óskuðu að byrja á stækkun rennibrautarinnar hið al fyrsta og ekki síðar en um áramót. Var sendiherranum falið að fá til þess nauðsynleg leyfi. Einnig spurði hann, hvort látt væri við aðeins eina rennibraut eða fleiri.

Ég svaraði sendiherranum, að ég gæti ekki gefið hið áskilda leyfi fyrr en gengið væri frá vafastriðunum varðandi Keflavíkurflugvallarsamninginn, eins og ég hefði tekið fram um daginn. Hinsvegar værum við nú að vinna að því máli af fullum krafti og athuga tillogur þær, er hann hefði á dögnum afhent okkur og vonaðist ég til þess, að hægt væri að ljúka því máli á stuttum tíma. A.m.k. heðum við fullan huga á því. Nokkrar breytingar þyrfti að gera frá tillögum hans.

Varðandi hvort leyfi mundi ná til einnar eða fleiri flugbrauta, hefði ég tekið fram, að það væri einu gis ein flugbraut og þar sem fram kom hjá sendiherranum, að þeir væru í vafa hverja þeir ættu að velja, sagði ég að þeir skyldu gera upp huga sinn um það og senda síðan beiðni um þá, er þeir óskuðu eftir, því að það væri flugmálaráðherrann íslenski, sem formlega ætti að veita leyfið.

Mánudaginn 8. nóvember 1948 kom sendiherra
Bandaríkjanna, Mr. Butrick, á skrifstofu mína eftir
beiðni sinni.

Er hann hafði hreyft ýmsum málum sem fyrir
hann hafði verið lagt að taka upp við mig, vék hann
að því, meira í óformlegum tón, að sendiráð sitt
hafði nú nýlega orðið þess vart, að mjög færi vaxandi
órói ýmissa Íslendinga yfir öryggismálum Íslands.
Hann sagði, að fjöldi Íslendinga víðsvegar að hefði
snúið
~~XXX~~ sér til starfsmanna sendiráðsins og látið uppi
ötta sinn í þessu efni. Nefndi hann bæði alþingis-
menn og ýmsa fléiri og varð þetta til þess að við
ræddum málið nokkuð.

Ég sagði að erfitt væri að segja, hvort þessi
tilfinning væri útbreidd eða ekki. Þeir menn sem ég
hafði umgengist hefðu haft skilning á þessu all lengi
og væri mér því erfitt að átta mig hvort mikil breyt-
ing væri á þessu orðin frá því sem áður hefði verið,
og væri mér þó nær að halda að svo væri, *ad many were
ad vakna til skilnings á þessu vanda, sem okkur er*
Mr. Butrick kvað engan vafa á því eins og sakir *á höndum*
stæðu væri auðvelt fyrir Rússa, ~~þef~~ þeir vildu, að taka
Ísland. Það væri með flugvélum og hersveitum fluttum
þannig og eins úr kaþátum. Eg kvað þetta ^{naðgætt} rétt vera
en sagði þá vakna upp spurninguna, hvort ~~Rússar~~ Rússar teldu
þetta borga sig vegna þess, hversu erfitt væri fyrir
þá að halda landinu. Mr. Butrick fór ekki mikið út í
þá sálma, en sagði að sá, sem hingað væri kominn á
undan, hefði auðvitað miklu hægari aðstöðu en sá, sem
ætti að sækja landið eftir, að hér væru varnir komnir
á. Við yrðum að átta okkur á, að eins og nú stæðu
sakir væri landið varnalaust þó að eitthvað af her-
mönnum kynni að tilviljun að vera státt út á Kefla-
víkurflugvelli á leið til Þýskalands, þegar í odda

skærist, ef svo illa færi. Væru það þá menn sem ekki hefðu útbúnað eða æfingu til nauðsynlegra varna. En auk þess yrði að reikna með að ef að styrjöld kæmi, þá brytist hún út skyndilega og fyrirvaralaust, og þá væri ekkert öruggt til varnar nema það, sem áður hefði verið undirbúið beinlínis í því skyni.

Eg spurði hann beinlínis, hvort ~~það~~ hann hefði frá stjórn sinni heyrt ~~XX~~ nokkuð um ráðagerðirnar varðandi Norður-Atlantshaf-varnarbandalaginu, en ég hefði nýlega séð, bæði í London Times og Daily Express, að þar hefði verið ráðgert að stjórnir Bandaríkjanna, Breta og Kanada og e.t.þ. fleiri mundu snúa sér til íslensku stjórnarinnar m.a. um þátttöku í slíku varnarbandalagi.

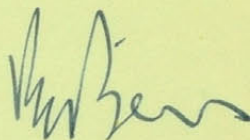
Mr. Butrick sagðist ekkert um betta hafa heyrt annað en það sem hann hefði lesið í blöðunum, en sér sýndist mjög eðlilegt að Íslendingar tækju þátt í slíku varnarbandalagi, enda vorum við sammála um að erfitt væri, ef ekki ómögulegt, að verja Norður-Atlantshafið nema Ísland væri ^{hljóður} ~~þægur~~ í þeim vörnum.

Mr. Butrick samsinnti því, að meiri trygging væri nú en áður fyrir fullu samhengi ^L utanríkisstefnu Bandaríkjanna. Hann vonaðist eftir að Marshall yrði áfram utanríkisráðherra, en þó svo væri ekki, þá væri vafalaust að sömu stefnu yrði fylgt. Verið gæti að tilraunir yrðu gerðar til að nálgast Rússa og ~~XX~~ skyldi sér ekki undra þó að það kæmi upp að nýju, að senda sérstakan sáttáerindreka til Moskva, en hvað sem því liði þá mundi grundvallarstefnan haldast, enda hefði Mr. Truman lýst henni skýrt og skorinort í kosningabaráttu sinni. Sá mikli munur væri við að Truman hefði náð kosningu en ekki Mr. Dewey, að Dewey hefði ekki fengist til að binda sig við neitt ákveðið í kosningabaráttu sinni, en Mr. Truman lýst stefnu sinni skýrt og skorinort.

Algezt trúnata mál.

Þriðjudaginn 7. desember 1948 kom Mr. Rutrick,
sendiherra Bandaríkjanna, á skrifstofu mína, samkv.
beiðni sinni.

Meðal annars skýrði hann frá framhaldi af al-
mennum umræðum okkar áður, að stjórn Bandaríkjanna hefði
sagt sér í algerum trúnaði, en samt heimilað sér að
segja mér, að ráðgert væri að leita til Íslands meðal
fyrstu ríkja um bátttöku í Norður-Atlantshafsbandalagi,
þegar umræðum milli þeirra aðila, sem nú eiga í um-
ræðum um þessi mál, væri svo langt komið að hlýða þætti
að snúa sér til fleiri. Ræddum við síðan nokkuð um
málið, einkanlega hverjar líkur væru til að málið fengi
sæmilegar undirtektir hér á landi,

Algent bréfa mál.

Laugardaginn 11. desember 1948 kom sendiherra Bandaríkjanna, Mr. Butrick, á skrifstofu mína samkvæmt beiðni minni. Sagði ég honum þá í framhaldi af umsögn hans um Atlantshafs-bandalagið 7. desember, að þó að íslenska stjórnin gæti auðvitað ekkert sagt um endanlega afstöðu sína til þess máls fyrr en fullkomlega vitað væri um hvað væri að ræða, þá vildi ég nú þegar taka fram af stjórnarinnar hálfu, að hún óskaði eftir, að áður en Íslandi væri opinberlega og formlega boðin þátttaka í bandalagi þessu, væri haft samráð við íslensku stjórnina, svo að henni gæfist kostur á að átta sig á málinu og eftir atvikum hafa áhrif á það áður en það lægi opinberlega fyrir. Væri ljóst að afstaða hinna Norðurlandanna, og þá einkum Noregs, en einnig Danmerkur, mundi hafa, eða geta haft, veruleg áhrif á afstöðu manna hér til málsins.

Mr. Butrick lofaði að koma umsögn minni á leiðis hið fyrsta.

Þin